

Quelle Europe face aux défis du monde ?

Conférence de l'Ambassadeur de France en Grèce
S.E M.Christophe FARNAUD

Université Panteion, 13 Novembre 2008
Salle de cérémonies de l'Université Panteion

Ας μιλήσουμε λοιπόν για την Ευρώπη.

Στην εποχή μας, εποχή κρίσεων, πολλοί αμφιβάλλουν και φοβούνται. Η αμφιβολία αγγίζει βαθύτατα την Ευρώπη. Πάντως, πιστεύω ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση, που ιστορικά υπάρχει εδώ και περισσότερο από μισόν αιώνα, αποτελεί σήμερα το καλύτερο πλεονέκτημά μας για το μέλλον.

Ο κόσμος γύρω μας βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη, ενώ και η ίδια η Ευρώπη πρέπει να εξελιχθεί αν επιθυμούμε να παραμείνουμε κύριοι του πεπρωμένου μας.

Ο κόσμος μας αλλάζει σε βάθος.

Οι απειλές εξελίσσονται : αυτό συμβαίνει κάτω από την επίδραση της παγκοσμιοποίησης. Τι είναι η παγκοσμιοποίηση ; Δεν είναι απλά συσχετισμός πολιτικός, εμπορικός και πολιτιστικός των διαφόρων περιοχών του κόσμου. Αυτό υπάρχει από την πρώτη παγκοσμιοποίηση που έλαβε χώρα στα τέλη του δέκατου πέμπτου και τον δέκατο έκτο αιώνα, την εποχή του Χριστόφορου Κολόμβου και του Μαγγελάνου.

Σήμερα, η παγκοσμιοποίηση είναι δυο πράγματα : ταχύτητα και αναδίπλωση. Ταχύτητα χάρη στις τεχνολογίες : ταχύτητα κυκλοφορίας των ανθρώπων, των εμπορευμάτων, των εικόνων, των ιδεών, των όπλων και των ασθενειών επίσης. Ταχύτητα δράσης και αντίδρασης λοιπόν. Αλλά, επίσης και άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτήν, η αναδίπλωση στον εαυτό μας. Μπροστά στην επιτάχυνση, οι ταυτότητες αισθάνονται απειλή, τα μεγάλα σύνολα κατακερματίζονται ενώ οι ταυτότητες των ομάδων εδραιώνονται. Ταυτότητες εθνικές, αλλά επίσης θρησκευτικές, πολιτιστικές, που εγκυμονούν τον κίνδυνο παρεξηγήσεων, εντάσεων, ακόμα και κρίσεων. Πρόκειται κυρίως για τον κίνδυνο της « σύγκρουσης των πολιτισμών » : δεν είναι αναπόφευκτος, αποτελεί όμως μιαν απειλή.

- Ο κόσμος συγκλονίζεται λοιπόν από βίαιες κρίσεις που συνδέονται με τις περιφερειακές συγκρούσεις και μπορεί να έχουν καταστροφικές επιπτώσεις στο επίπεδο του πλανήτη : στο Ιρακ, στη Μέση Ανατολή, στο Αφγανιστάν, και τώρα στον Καύκασο, κατά μήκος ενός τόξου κρίσεων που εκτείνεται από τον Ατλαντικό ως την κεντρική Ασία, δηλαδή ως τις πύλες της Ευρώπης. Δεν είναι δυνατόν να αφήσουμε το μέλλον των περιοχών αυτών να διακυβεύεται χωρίς να φροντίσουμε για τα συμφέροντα και τις αρχές μας.

Επίσης, ο κόσμος πρέπει να αντιμετωπίσει νέες απειλές. Αναφέρομαι στην τρομοκρατία και την διάδοση των όπλων μαζικής καταστροφής. Ακόμα, στο οργανωμένο έγκλημα που επωφελείται από τις αδυναμίες των Κρατών όπως επίσης και από την ανθρώπινη απόγνωση.

- Τέλος, υπάρχουν οι παγκόσμιες προκλήσεις, μεταξύ των οποίων πρώτη είναι η κλιματική αλλαγή και η προστασία του περιβάλλοντος. Η Ευρώπη είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένη, Με τις ελληνικές πυρκαγιές, το καλοκαίρι του δύο χιλιάδες επτά, αντιληφθήκαμε ότι οι χώρες μας πρέπει να αναπτύξουν κοινή δράση απέναντι σε φαινόμενα που υπερβαίνουν τα εθνικά τους μέσα. Όμως, σκέπτομαι επίσης τις πανδημίες και τη δημοσιονομική κρίση, η άμεση διάδοση των οποίων στην Ευρώπη και τον κόσμο αποτελεί, βέβαια, συνέπεια της παγκοσμιοποίησης.

Ταυτόχρονα, η ισορροπία των δυνάμεων αλλάζει σε βάθος.

- Οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι και θα παραμείνουν πρώτου μεγέθους παράγοντας. Ακόμα και αν η μονόπλευρη προσέγγιση της κυβέρνησης Μπους απεδείχθη αδιέξοδο, ακόμα κι αν η οικονομική κρίση καταφέρει σκληρά χτυπήματα στο υπερ-φιλελεύθερο μοντέλο, η Αμερική παραμένει και σήμερα η μόνη χώρα που συνδυάζει σε τόσο μεγάλο βαθμό τα πλεονεκτήματα της ισχύος της : τη δημοκρατική νομιμότητα, την οικονομική δύναμη, τη στρατιωτική υπεροχή, την ικανότητά να καινοτομεί στο χώρο της τεχνολογίας και της επιστήμης, την ελκτική ικανότητα του πολιτιστικού της μοντέλου. Η άνοδος στην εξουσία του Μπαράκ Ομπάμα δημιουργεί επί πλέον τεράστιες ελπίδες για όλους τους εταίρους της μεταξύ των οποίων και η Ευρώπη.

- Αλλά, το σημαίνον γεγονός είναι το αυξανόμενο βάρος των μεγάλων αναδυόμενων κρατών όπως η Κίνα, βέβαια, αλλά επίσης και η Ινδία, η Βραζιλία, οι χώρες της αραβικής χερσονήσου. Δίκαια, οι χώρες αυτές διεκδικούν να παίξουν το ρόλο τους στη διεθνή σκηνή. Ή μάλλον, δεν διεκδικούν το δικαίωμα, το παίρνουν.

Απέναντι στις προκλήσεις αυτές, η Ευρώπη αποτελεί την ελπίδα μας. Υπό την προϋπόθεση, βέβαια, της δικής μας αλλαγής.

Καμία ευρωπαϊκή χώρα δεν μπορεί μόνη της να αντιμετωπίσει όλες τις προκλήσεις. Ένδεκα εκατομμύρια Έλληνες, εξήντα δύο εκατομμύρια Γάλλοι ή ογδόντα εκατομμύρια Γερμανοί : τι βάρος έχουν απέναντι σε ένα κόσμο τριών δισεκατομμυρίων Κινέζων και σχεδόν άλλους τόσους Ινδούς ; Από την άλλη, εμείς οι « 27 » της Ευρώπης, αγγίζουμε περίπου τα πεντακόσια εκατομμύρια κατοίκων ...

Μαζί, έχουμε ήδη κάνει πολλά :

πρώτα πρώτα, κάναμε ειρήνη μεταξύ μας μετά από πολλούς αιώνες αντιπαράθεσεων.

Επίσης, αποκτήσαμε μαζί σημαντικό οικονομικό βάρος : η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η πρώτη παγκόσμια οικονομική δύναμη με Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν δεκαέξι χιλιάδες επτακόσια σαράντα οκτώ δισεκατομμύρια δολάρια.

Οι κοινές μας αξίες αποτελούν σημείο αναφοράς στη διεθνή σκηνή, ειδικότερα στα Ηνωμένα Έθνη όπου η Ευρώπη, όταν μιλά με μία μόνο φωνή, αποτελεί το μέτρο της ηθικής. Σύμφωνα με την έκφραση ενός Γάλλου ερευνητή, του Zaki Laïdi, είναι « η δύναμη μέσω του κανόνος ».

Σήμερα όμως, η Ευρωπαϊκή Ένωση διστάζει, οι Ευρωπαίοι φοβούνται. Η Ευρώπη παραμένει μπλεγμένη μέσα σε μηχανισμούς λήψης αποφάσεων πολύ δυσκίνητους, πολύ αργούς, που προδίδουν την ιδέα ενός γραφειοκρατικού μηχανισμού αδιάφορου για τους πολίτες. Αυτή η απόσταση αντιλήψεων οδήγησε στο ιρλανδικό « όχι » μετά το γαλλικό και αργότερα το ολλανδικό « όχι » στο σχέδιο συνταγματικής συνθήκης.

Έτσι λοιπόν, τι να κάνουμε ; Δύο δρόμοι ανοίγονται μπροστά μας : αντιστοιχούν σε δυο διαφορετικές θεωρήσεις της Ευρώπης.

Η πρώτη επιλογή, η επιλογή ορισμένων εταίρων μας, συνίσταται στο να θεωρεί κανείς την Ευρώπη μια ευρεία ζώνη ελευθέρων συναλλαγών.

Όμως, υπάρχει και μια άλλη θεώρηση, περισσότερο φιλόδοξη, η θεώρηση μιας Ευρώπης που θα είναι πρώτης σειράς παγκόσμιος παράγοντας, απόλυτα ικανή να υπερασπιστεί τα

συμφέροντά της και να προαγάγει τις αξίες της, τις αξίες της δημοκρατίας, της πολυμέρειας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Μια Ευρώπη ικανή να ανταποκριθεί στις προσδοκίες των πολιτών. Αυτή είναι η θεώρηση της Γαλλίας, αυτή είναι, πιστεύω, και η θεώρηση της Ελλάδος. Αυτή τη θεώρηση θέλει να μοιραστεί με όλους τους εταίρους της η Γαλλική Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τόσο όταν προσπαθεί να δώσει συγκεκριμένες απαντήσεις στις προσδοκίες των πολιτών όσο και όταν προσπαθεί να απαντήσει στις κρίσεις.